

Napisała i zilustrowała

Katarina Šoln

Opowieści o roślinach zagrożonych

TINE I WILCZY KWIAT

O serii wydawniczej „Opowieści o roślinach zagrożonych”

Przed Państwem książka dla dzieci stworzona dzięki wspólnym wysiłkom Akcji COST ConservePlants. Akcja ConservePlants, zrzeszająca z oddanych sprawie badaczy z Europy i spoza niej, przoduje w ochronie zagrożonych gatunków roślin. Nasi badacze angażują się nie tylko w pracę naukową, ale także dzielą się wiedzą z ludźmi w każdym wieku, a zwłaszcza z dziećmi. A nie ma przecież lepszego sposobu na zainteresowanie młodych umysłów niż przez opowieści!

W ramach tej kolekcji z dumą prezentujemy fascynujące opowieści o zagrożonych roślinach, napisane z miłością przez naszych pełnych pasji badaczy. Historie te oferują wyjątkowe spojrzenie na życie tych niezwykłych roślin, dostarczając cennego wglądu w ich znaczenie oraz wyzwania, przed którymi stoją. Każda opowieść ma na celu zarówno zabawę, jak i edukację, wspieranie miłości do przyrody i promowanie jej ochrony.

Dołącz do nas w ekscytującej i odkrywczej podróży, podczas której będziemy poznawać cuda świata przyrody poprzez te opowieści. Zanurz się w urzekających opowieściach i żywych ilustracjach, które ożywiają te zagrożone rośliny i wyrusz na misję ochrony i zachowania niezwyklej różnorodności biologicznej naszej planety.

Živa Fišer

Przewodnicząca Akcji ConservePlants

This publication is based upon work from COST Action CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century, supported by COST (European Cooperation in Science and Technology).

COST (European Cooperation in Science and Technology) is a funding agency for research and innovation networks. Our Actions help connect research initiatives across Europe and enable scientists to grow their ideas by sharing them with their peers. This boosts their research, career and innovation.

www.cost.eu

Ta publikacja bazuje na pracach w ramach Akcji COST CA18201 “An integrated approach to conservation of threatened plants for 21st Century”, wspieranej przez COST (European Cooperation in Science and Technology).

COST (European Cooperation in Science and Technology) jest agencją finansującą sieci nauki i innowacji. Nasza Akcja pomaga w łączeniu inicjatyw badawczych w Europie i umożliwia naukowcom rozwój ich idei poprzez dzielenie się nimi z innymi zainteresowanymi. To wzmacnia ich badania, karierę i innowacyjność.

www.cost.eu

Opowieści o roślinach zagrożonych

TINE I WILCZY KWIAT

Napisała i zilustrowała **Katarina Šoln**

Tłumaczenie **Justyna Wiland-Szymańska**

To jest Tine. Tine uwielbia odkrywać przyrodę. Łąka, las, strumyk – w każdym miejscu Tine dostrzega coś nowego. Tine nosi ze sobą także szkło powiększające, dzięki czemu może przyjrzeć się z bliska ciekawemu owadowi lub źdźbłu trawy, znalezionemu podczas spaceru. Czasami Tine rysuje w małym notatniku zwierzęta i rośliny, które go zainteresują. Podczas wypraw towarzystwa dotrzymuje mu pies Wilk.

Ale tego dnia Tine nie robi obserwacji przez lupę ani nie rysuje. Dzieje się coś dziwnego. *Trzmiele!* I kolejny! Ile ich jest... Jeden z nich siedzi nawet na pysku zaskoczzonego Wilka.

- Dokąd one lecą? - zastanawia się Tine i uśmiecha się szeroko.
- Teraz zaczyna się prawdziwa przygoda!

Tine i Wilk biegną za trzmielami obok kolorowej łąki i dalej leśną ścieżką. Szybko! Szybko! Następnie przeskakują przez potok, skręcają przy zielonym buku i wchodzą na leśną polanę.

Tine i Wilk zatrzymują się. Na środku polany rośnie
nieznana roślina.

- Popatrz, trzmiele tańczą! - wykrzykuje Tine. Pokazuje trzmiele bzyczące wokół kwiatów i rywalizujące, który z nich jako pierwszy skosztuje słodkiego nektaru ukrytego wśród płatków. Tine nigdy wcześniej nie widział takiej rośliny: jej liście są lekko pomarszczone, a kwiaty w kształcie dzwonków.

Tine drapie się po nosie. Czy to przebiśnieg? Nie, przebiśnieg ma białe płatki, a kwiaty tej rośliny są czerwone. Do uczty wśród kwiatów przyłącza się jeszcze kilka trzmieli. Wygląda to bardzo *smacznie*...

Tine już wyciąga rękę, żeby dotknąć kwiatu tej dziwnej rośliny, gdy Wilk warczy. Tine szybko się zatrzymuje. *Oczywiście!* Nie wolno brać do buzi nieznanej rośliny. Tak powiedziała mu jego mama. Można się od tego poważnie rozchorować...

- Hau, hau! - szczeka głośno Wilk. Wtedy Tine też zauważyła, że trzmiele już nie tańczą! Leżą jak martwe na ziemi. Co tu się dzieje?

Tine biegnie do domu.
Jego tata pomoże mu
rozwiązać tę zagadkę.

Kiedy Tine, Tata i Wilk wracają na polanę, trzmieli już tam nie ma.

- Nie rozumiem – wzdycha Tine. - Gdzie się schowały?

Ojciec się uśmiecha. - Odleciały. - Wskazuje na okrągłego trzmiela, który w oszołomieniu próbuje unieść się nad ziemię.

Tine i jego ojciec siadają pod bukiem. Tata wyjmuję z plecaka grubą książkę. Jest pełna zdjęć roślin. Tata przez chwilę szuka właściwej strony w książce. Potem się uśmiecha.

- Spójrz, to twoja roślina.

- Łał! – wykrzykuje Tine. - Jak się nazywa?

- Wilczy kwiat - wyjaśnia ojciec.

- Ale dlaczego wilczy? - Tine staje się zaciekawiony. - Ta roślina wcale nie wygląda jak wilczek...

- Wilczy kwiat jest bardzo trującą rośliną - wyjaśnia ojciec. - Ludzie często określają toksyczne rośliny nazwami niebezpiecznych zwierząt...

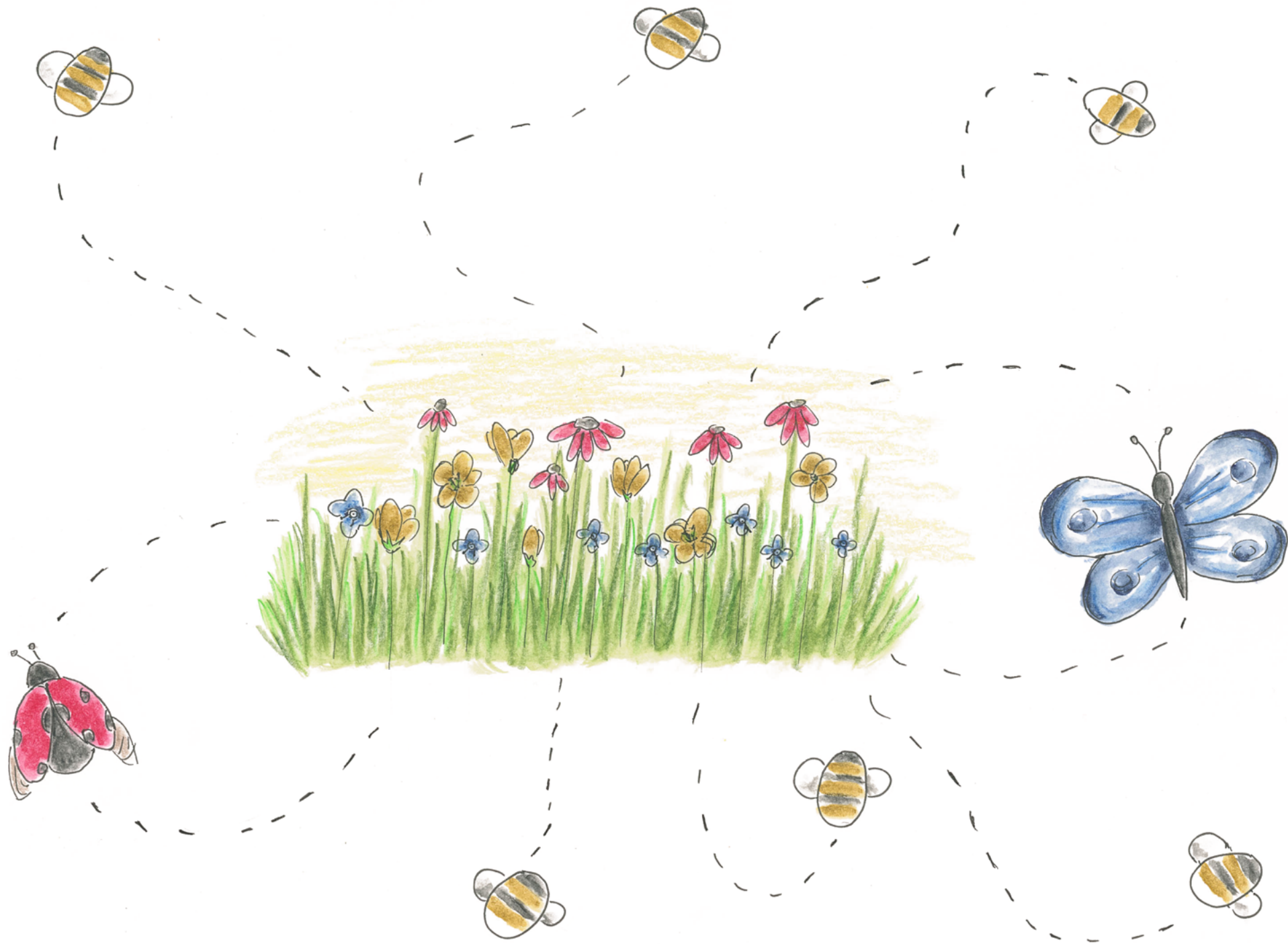

Tine przypomina sobie o trzmielach. Czy to dlatego leżały tam jak martwe?

Złości się. Podbiega do rośliny, żeby ją podeptać.

Tata go zatrzymuje - Nie, nie niszczymy! W przyrodzie wszystko jest ze sobą powiązane. - Ojciec wskazuje na ślimaka ukrywającego się pod liściem. - Widzisz, to, co jest trujące dla ludzi, dla niektórych zwierząt jest smacznym kąskiem...

Nagle Tine słyszy brzęczenie trzmieli. ~~Znowu wróciły!~~ I nie tylko trzmiele, ale także pszczoły i motyle!

- Trzmiele zbierają słodki nektar, a przelatując od kwiatu do kwiatu, także zapylają rośliny... – wyjaśnia jego ojciec.

- Ale dlaczego trzmiele leżały wokół niej? - Tine nadal nie rozumie.
Ojciec wskazuje na wilczy kwiat. - Cała roślina jest trująca. Ale w małych ilościach trucizna może być też lekarstwem... Nektar tej rośliny zawiera substancje uzależniające i przez to trzmiele chcą go coraz więcej. Dlatego kończą z zawrotami głowy. Pamiętaj Tine, *za dużo jedzenia jednego typu też nie jest dobre dla twojego organizmu.*
- Więc jeśli zjemy za dużo cukru, możemy się zatruć? - pyta Tine z ustami pełnymi czekolady.
Ojciec poważnie kiwa głową.

Scopolia
carniolica

Tine ponownie spojrzął do książki o roślinach. Pod zdjęciem jest napisane coś jeszcze. Tata czyta - *Scopolia carniolica*.

- Co oznacza ta dziwna nazwa? - pyta Tine.

Ojciec wyjaśnia. - Wszystkie rośliny mają też nazwę łacińską. W ten sposób naukowcy z różnych krajów mogą je rozpoznawać, nawet jeśli nie mówią tym samym językiem.

-Więc nawet rośliny mają swoje imiona i nazwiska! - wykrzykuje Tine.

Ojciec wskazuje w książce na zdjęcie siwowłosego mężczyzny. - Roślina ta została odkryta ponad 250 lat temu przez przyrodnika Antonio Scopoli. Podobnie jak ty uwielbiał obserwować przyrodę i pewnego dnia odnalazł wilczy kwiat...

Tine uśmiecha się dumnie, gdy wracają do domu. Kiedy sam dorośnie, też zostanie naukowcem!

Tine przytula psa i szepcze.

- Jutro znów wyruszymy na wyprawę!

40

Fotografia Špela Pungaršek

Fotografia Simona Strgulc Krajšek

Notatka naukowa

Prawdziwa nazwa wilczego kwiatu to lulecznica kraińska (*Scopolia carniolica*). Aby oddać typową słoweńską nazwę tej rośliny „kranjski volčič” (co dosłownie oznacza „kraiński wilczek”), zdecydowałam się zmienić nazwę tej rośliny.

Lulecznica kraińska to roślina o czerwonych, dzwonkowatych kwiatach, dorastająca do 60 cm wysokości. Należy do rodziny psiankowatych (*Solanaceae*). Występuje w runie leśnym, zwłaszcza w lasach bukowych Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej. Lulecznica jest rośliną bardzo trującą, zawierającą substancje toksyczne, wśród których dominują atropina i skopolamina. Ta ostatnia była dawniej używana jako naturalny środek znieczulający. Może również powodować zawroty głowy u zapylaczy, takich jak trzmiele. Spożycie dużych ilości tej rośliny powoduje zatrucie z wymiotami i halucynacjami, które mogą prowadzić do śmierci.

Lulecznicę kraińską odkrył i opisał słynny przyrodnik Joannes Antonius Scopoli (1723-1788), który pracował w Idriji jako lekarz (Idrija należała niegdyś do regionu Krainy, dziś to miasto znajduje się w Słowenii). Oprócz tej rośliny Scopoli odkrył dla nauki ponad 100 innych gatunków roślin występujących w Krainie. W 2023 roku obchodzimy 300. rocznicę jego urodzin.

O pisarce i ilustratorce

Katarina Šoln (1993) jest biologką, pisarką i ilustratorką. Pochodzi ze Słowenii. Od dzieciństwa interesuje się przyrodą, słowem i obrazem. Ukończyła biologię na Wydziale Biotechniki Uniwersytetu w Lublanie w 2015 r., gdzie uzyskała tytuł magistra z biologii molekularnej i funkcjonalnej w 2018 r. oraz tytuł doktora z biologii w 2022 r. Obecnie pracuje jako asystentka nauczania botaniki i fizjologii roślin w Zakładzie Różnorodności Biologicznej na Wydziale Matematyki, Nauk Przyrodniczych i Technologii Informatycznych Uniwersytetu Primorskiego. Katarina prowadzi także warsztaty biologiczne dla dzieci, przygotowuje wykłady i filmy edukacyjne o przyrodzie oraz pisze artykuły popularnonaukowe na temat natury. Stara się w ten sposób przybliżyć społeczeństwu tajemnice świata przyrody. Pisze także opowiadania dla dzieci i młodzieży.

Młodzieżowa powieść przygodowa Kateriny pt. „Mreža” została opublikowana w 2010 roku. W ostatnich latach poświęciła się także ilustracji.

Dlatego gdziekolwiek się udaje, zawsze ma przy sobie długopis i papier...

Katarina pragnie szczególnie podziękować swoim kolegom z Zakładu Różnorodności Biologicznej za krytyczną lekturę opowiadania i sugestie, wydawnictwu Ognjišče sp. z o.o. za skany ilustracji w wysokiej rozdzielczości, a Światowej Federacji Naukowców za dodatkowe wsparcie finansowe na rok 2023/2024.

Fotografia Mateja Grašič

Opowieści o roślinach zagrożonych
Tine i wilczy kwiat

Napisała i zilustrowała: Katarina Šoln

Oryginalny tytuł: Tine in kranjski volčič
Tłumaczenie: Justyna Wiland-Szymańska

Redaktorzy naukowci: Katarina Šoln, Živa Fišer, Sissi Lozada Gobillard
Korektor: Federica Pojaga
Projekt: Tina Vraneš
Układ: Primož Orešnik

Opublikowane przez Založba Univerze na Primorskem
Koper | 2025 | hippocampus.si

© 2025 Katarina Šoln

Bezpłatne wydanie elektroniczne
<https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-497-2.pdf>
<https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-498-9/index.html>
<https://doi.org/10.26493/978-961-293-497-2>

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 246366723
ISBN 978-961-293-497-2 (PDF)
ISBN 978-961-293-498-9 (HTML)

